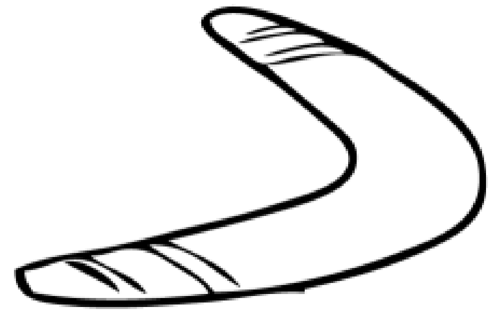
Horizon.*taal*

Jaargang 41 ~ nummer 239 September~oktober 2009

Avonturen in het land van de etymologie:

Boemerangwoorden (pagina 4)

Vervolg artikelenreeks over minderheidstalen:

De Langues d'Oc en het Arpitaans (pagina 7)

www.esperanto.be

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 38ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E−post: horizon.taal#skynet.be
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 25,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402−5510531−55
of Fortis 001−2376527−06.

Redactie:

Lode Van de Velde

Medewerkers:

Petro De Smedt, Ivo Durwael, Agnes Geelen, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, André Ruysschaert, Emiel Van Damme, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het BTW-tarief van 21%.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

WWW.ESPERANTO-FORUM.NET

De Esperantobeweging in Vlaanderen (en omstreken) heeft nu ook een forum[1] op internet. Het gebruik en de opzet ervan verschilt nogal van de gangbare programma's om elektronische berichtjes te versturen of te surfen. Daarom zullen we op 19 september de werking van het forum uitleggen en aan de aanwezigen de kans geven om zelf te proberen.

Deze demonstratie zal beginnen om 10.30 uur, in het Esperantohuis te Antwerpen (Frankrijklei 140).

Aansluitend zal de Algemene Vergadering van de Vlaamse Esperantobond plaatsvinden, zie hiervoor pagina 18 onderaan. Op deze vergadering zijn alle geïnteresseerde leden welkom.

Wat het forum betreft, kun je vooraf ook eens de handleiding doornemen die je via de pagina's van het forum zelf kunt vinden, *www.esperanto-forum.net*, namelijk in de rubriek *Pri la forumo / Betreft het forum*.

Registratie en gebruik is volledig gratis!

[1] *Het verschil tussen een forum en e-post is dat je naast berichten versturen, er ook met meerdere mensen een discussie kan voeren, een kalender beheren, op een zoekertje reageren of een zoekertjes plaatsen, vragen stellen, bijvoorbeeld i.v.m. taal enzovoort.*

INHOUD

Mannequin

De etymologie van *mannequin* is al bij veel mensen bekend: het Franse *mannequin* is niet meer of minder dan de Franse schrijfwijze van het Vlaamse woord *manneke*. Zo noemde men vroeger niet alleen afbeeldingen van mensen, maar ook paspoppen. Die paspoppen werden dan vanuit Parijs gekocht. Nadien is het woord onder deze nieuwe vorm bij ons teruggekomen, met als nieuwe betekenis de levende modellen die (mode)kleding dragen en aan het publiek voorstellen. Een 'daarheen-en-weer-terug'-woord dus, of korter: een boemerangwoord.

Meestal ondergaat het oorspronkelijke woord een wijziging in schrijfwijze, wat een aanpassing is aan het fonologische systeem van de ontlenende taal. Vaak verandert ook de betekenis ten opzichte van het oorspronkelijke woord.
Dus: manneke (NL) → mannequin (FR) → mannequin (NL)

Drugs

Het woordje *Drugs* kennen we uit het Engels, als algemene term voor verdovende middelen. De *drugstore* is eigenlijk een doodgewone apotheek/ kruidenier, wat we in het Nederlands gewoonlijk drogist noemden. Je ziet dus duidelijk een gelijkenis tussen het Engelse *drug* en de Nederlandse *drogist*. *Drug* zou echter van het Franse *drogue* afgeleid zijn, wat op zijn beurt uit het Nederlandse *droog/droge* ontleend werd, bijvoorbeeld in verbindingen als *droge-vate* (vaten met droge waren), wat opgevat werd als *vaten met droge*. Zo ging *droge* ook *droge waren* betekenen, meestal kruiden en poeders. *Droguerie* werd in 1386 al geattesteerd.

Dus: droge (NL) → drogue (FR) → drug (EN, ruime betekenis) → drug (NL, nauwe betekenis)
Maar ook: droge (NL) → drogue (FR) → droguiste (FR) → drogist (NL)
En: droge (NL) → drogue (FR) → droguerie (FR) → droegerie (NL specerij)

Kabeljauw versus bakkeljauw

Wat het woord *kabeljauw* betreft, is het moeilijk te achterhalen waar het vandaan komt. Er zijn sporen teruggevonden uit de 12e eeuw, waarin het het Oudnederlandse *cabillaw* gelatiniseerd werd tot *cabillawis*. (De piscibus, de cabillawis schelviscis de pladisis. Over vissen, kabeljauwen, schelvissen en schollen. [12e eeuw])

Anderzijds wordt erop gewezen dat het Franse *cabillaud* zou zijn gevormd uit Latijn *caput* (genitief capitis) 'hoofd', en een afleiding van *latus* ‘breed’ (16e eeuw). Het betekende dus oorspronkelijk *dikkop*, waarmee een zeevis werd aangeduid, doch niet noodzakelijk de kabeljauw.

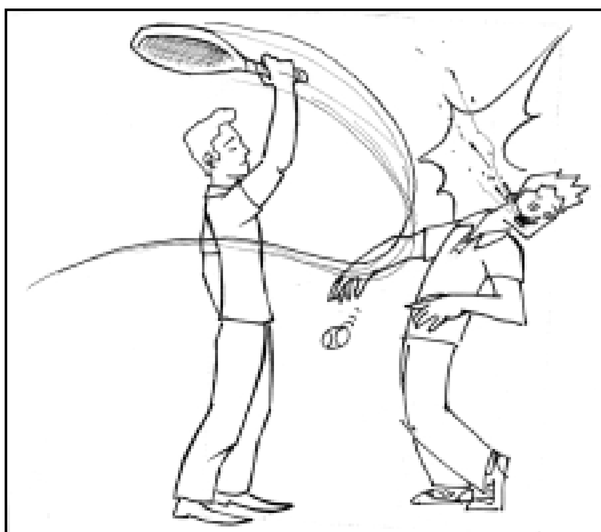
Toen men onze *kabeljauw* vergeleek met het Baskische *bakallao*, werd vermoed dat dit ontleend was uit het Nederlands, en via metathesis werden de 'k' en de 'b' van plaats verwisseld, zoals wel meer gebeurt in het Baskisch. Zo werd dit verder verspreid naar Portugal (bacalhau), Spanje (bacalao) en Italië (baccalá).

Volgens recentere onderzoeken[1] zouden de Romaanse vormen met *baca* - kunnen zijn afgeleid van Laatlatijn **bacallanus*, een verkleinwoord van *baculus* 'stok, staafje', cfr. 'bacil', naar de langwerpige vorm van de visdelen zoals die worden verhandeld na zouting en droging. In de praktijk wordt dit ook bevestigd doordat de *baca*-vormen meestal de gedroogde en/of gezouten vormen aanduiden.

Hoe dan ook, in de dikkere Nederlands woordenboeken vinden we beide vormen *kabeljauw* en *bakkeljauw*. Bakkeljauw is volgens de 3-delige VanDale "geweekte en aan lappen gesneden stokvis". Volgens de etymologische VanDale werd het woord voor het eerst vermeld in 1163 als verlatijnste vorm *cabellauwus*.

Tennis

Tennis komt waarschijnlijk van het Franse *Tenez !*, wat zoveel betekent als *Pak aan !*, hetgeen een speler soms tegen zijn tegenstander riep tijdens het oude Franse spel 'jeu de paume' (waarin men de bal met de handpalm moest terugslaan). Een toeschouwer van het spel moet dit dan als naam van het spel hebben opgevat. Het gebruik van de naam *tennis* voor het moderne spel dateert uit 1874, wat een afkorting is van *lawn tennis*, oorspronkelijk *sphairistike* (1873) genoemd, uit het Griekse *sphairistike (tekhne)*: balspeel(kunst). Zo was het spel gedoopt door de uitvinder Majoor Walter C. Wingfield, maar het volk sprak dit lange woord foutief uit en het spel kreeg dan ook snel de meer 'christelijke' naam *tennis* (1874). Dit spel is dan later in Frankrijk (en de rest van de wereld) overgenomen.

« Tenez !!! »

Dus: Tenez (FR) → Tennis (EN) → Tennis (FR)

Als we het (Oud-)Germaans als voorloper van o.a. het Duits en Nederlands in beschouwing nemen, kunnen we nog enkele andere woorden bespreken. Meestal gaat het dan om Germaanse woorden die in een Romaanse taal een metamorfose ondergingen en nadien terug opgenomen werden in moderne Germaanse talen.

Bank (geldinstelling)

Bank is een oud Germaans woord dat oorspronkelijk een heuveltje betekende, maar vandaaruit veel andere betekenissen heeft gekregen (zandbank, zitbank, werkbank, …). Het Italiaans heeft dit woord als *banco* (en later *banca*) ontleend voor een zitplaats, maar met de opkomst van het bankwezen (1342) in de meer gespecialiseerde betekenis van geldwisseltafel: *geldbank*. De belangrijke rol van de Italianen in het geldverkeer in de 15e en 16e eeuw zorgde voor de snelle verspreiding van dit woord in Europa. Een hieruit afgeleid woord is

banca rotta (bankroet) ofte 'gebroken bank'.

Dus: bank (Germ.) → banco/banca (It) → bank (NL, DE, …)

Soep

In het oudgermaans bestond *sop* als het opnemen van vocht (vergelijk met het NL: *soppen*), dat in het Latijns aanleiding gaf tot *suppa*: 'in vleesnat geweekt brood'. In het Frans werd dit *soupe*, zowel voor het vleesnat als voor het vloeibaar voedsel. Dit gerecht is dan verder verspreid geraakt door Europa.
Dus: sop (Oudgerm.) → suppa (Lat) → soupe (Fr) → soep (NL), suppe (DE), soup (EN), …

Glamour

De grammatica had in de mysterieuzere tijden van de middeleeuwen niet alleen de betekenis van *spraakkunst*, maar ook die van *magie* en aanverwanten (zwarte kunst, geestenbezwering e.d.) . Immers, voor het gewone volk was iemand die Latijn kon lezen en schrijven en 'de grammatica kende', een ingewijde, voor wie boeken en spreuken geen geheimen meer hadden. (Uit het Franse *grammaire* is trouwens ook *grimoire* ontstaan, een toverboek.)

Dit woord is via het Engels *grammar* in de Schotse taal terechtgekomen als *gramarye* en *glaumour* , dit laatste in de betekenis van *magie* en *toverkracht*. Door de boeken van Sir Walter Scott is dit opnieuw in het Engels verschenen met de betekenis 'magische schoonheid, aantrekkelijke charme', en van daar uit is dit woord verder verspreid geraakt in de wereld, voornamelijk door de roddel- en modebladen, ook in het Frans! We hebben dus een dubbele cyclus!

Dus: grammatica (Lat) → grammaire (FR) → grammar (ENG) → glaumour (Schots G.) → glamour (EN) → glamour (FR, etc…)

Lode Van de Velde

[1] W. Sayers (2002), 'Some Fishy Etymologies: Engels cod, Norse ŝorskr, Du. kabeljauw, Sp. bacalao', in: Nowele 41, 17–30

Bronvermelding:

- M. Van Nierop, Woorden vertellen geschiedenis (Vlaamse pockets, 1968)
- J. de Vries, Etymologisch woordenboek (Aula, 1979)
- Etymologisch woordenboek (Van Dale, 1997)
- Dictionnaire Etymologique (Larousse, 2007)
- Concise Dictionary of English Etymology (Wordsworth Reference, 2007)
- Www.etymonline.com

De Langues d'Oc en het Arpitaans

In het gebied dat ongeveer het zuiden van Frankrijk, een stukje van Zwitserland en de noordwestelijke hoek van Italië omvat worden verschillende talen gesproken die verschillen van de Langue d'Oil (die we in het vorige nummer van Horizontaal hebben besproken). Deze zijn onder meer het Baskisch, het Catalaans, de Langues d'Oc en het Francoprovençal (Arpitaans). Deze bijdrage over de talenrijkdom van Europa gaat over de laatste twee.

Occitaans

De Oc-talen en de Oïl -alen werden al in de veertiende eeuw van elkaar onderscheiden met die namen door Dante Alighieri. Hij baseerde zich op de respectieve woorden voor 'ja' in die talen: “oc” in het zuiden en “oil” in het noorden (later oui geworden). Hij vermelde daarnaast ook de “si” talen (Italiaans, Spaans, ...) en de “jo” talen (Germaanse). Tegenwoordig wordt ook wel over het “Occitan” in enkelvoud gesproken waarmee men alle dialecten van de “Langue d'Oc” samenbrengt tot één taal.

De Langue d'Oc behoort volgens de hedendaagse taalkunde tot de familie van de Occitano-Romaanse talen, samen met nog één andere taal, het Catalaans, dat vroeger ook een “oc” taal was. Occitaans en Catalaans waren tot de middeleeuwen wellicht dezelfde taal. Ook nu is de verwantschap tussen beide talen nog sterk (de talen zijn zelfs onderling begrijpbaar), maar de politieke en staatkundige geschiedenis zorgde er voor dat Catalaans en Occitaans een andere evolutie doormaakten, uiteraard door de invloed van respectievelijk Frans en Castilliaans (Spaans). Maar toch was het pas in 1934 dat de Catalaanse taalkundigen voor het eerst expliciet het Catalaans als een taal apart van het Occitaans proclameerden, vooral om politieke redenen die te maken hadden met het toenmalige autonomiestatuut van de regio.

De kaart toont de verspreiding van de voornaamste dialecten en de Occitaanse namen van enkele steden. Op de kaart kan men zien dat er ook Occitaans wordt gesproken in het westen van Piemonte (Italië) en in een kleine regio in het noorden van Catalonië (Spanje), Val d'Aran. De term Lengadoc heeft zoals te zien is twee betekenissen: in enge zin gaat het over het dialect van de streek Langue d'Oc en in bredere zin wordt daarmee ook wel het Occitaans in z'n geheel aangeduid, maar de term “Occitaans” wordt wel steeds vaker gebruikt. Tot het midden van de twintigste eeuw was er trouwens ook een joods-Provençaalse variant, het Shuadit, maar dat is inmiddels verdwenen. Verder is er ook een Occitaanstalige gemeenschap van een duizendtal sprekers in het zuiden van Italië, in Guardia Piemontese in de provincie Cosenza, het resultaat van migratie in de vijftiende eeuw. In Italië gaan de Occitaanse dialecten over in het Piëmontees. Monaco ligt op de grens van het Ligurische en Occitaanse taalgebied (Monegaskisch is zelf een Ligurische variant maar er wordt ook Occitaans gesproken in deze kleine staat).

Ontstaan en ontwikkeling

Historisch gezien ontwikkelden het Occitaans en het Catalaans zich uit het “vulgair Latijn” met invloeden van de Visigoten. Die invloed is echter kleiner geweest dan de invloed van het Frankisch en het Gallisch (Keltisch) op de Langues

d'Oil in het noorden, zodat Occitaans en Catalaans dichter bij het oude Latijn gebleven zijn. De oudste bekende geschreven voorbeelden van het vroege Occitano-Romaans dateren uit de achtste eeuw. De eerste bekende tekst die volledig in het Occitaans is neergeschreven stamt uit 1002. Vanaf 1230 verspreidde de taal zich ook naar de rest van Catalonië, Valencia en het eiland Mallorca toen die gebieden op de Arabieren werden veroverd. Vanaf de late middeleeuwen is de invloed van het Frans uiteraard sterk gaan toenemen, maar de beïnvloeding is ook wederzijds geweest.

Ooit was het “Lengadoc” de bestuurstaal van het graafschap Tolosa (Toulouse). Heel wat hoofse literatuur uit de middeleeuwen werd in het Lengadoc geschreven. De bloeiperiode vatte aan met de dichter Guilhèm d'Aquitània (1071-1127) en kwam op een hoogtepunt met het succes van de Troubadours, die het genre van de hoofse ridderverhalen introduceerden in de rest van Europa (zij maakten onder meer het Keltische verhaal van Tristan & Isolde bij het Europese publiek bekend). Ricard Còr de Leon (Richard Leeuwenhart), koning van Engeland en Aquitanië, bezigde het Occitaans. Ook Dante Alighieri schreef een aantal van zijn werken in de Langue d'Oc. De streek is ook bekend als het land van de Katharen, die de streek op dat moment tot een van de meest welvarende hadden gemaakt in Europa. Ze verzorgden onder meer een van de allereerste bijbelvertalingen in een volkstaal.

De kruistochten tegen deze Katharen, van 1209 tot 1244, betekenden een eerste opdoffer voor de status van het Occitaans. Toen Tolosa in handen kwam van Frankrijk kwam het Lengadoc in de verdrukking en zeker toen in 1539 het Frans de enige officiële bestuurstaal werd, was de vooraanstaande rol van de Langue d'Oc uitgespeeld en werd het een 'patois' voor de volgende eeuwen. Vanaf dan zullen Catalaans en Occitaans ook meer en meer uit elkaar groeien.

Hernieuwde opleving

Net als met veel 'minderheidstalen' het geval is komt er vanaf de negentiende eeuw weer aandacht voor het 'patois' in het zuiden van Frankrijk. Vooral dankzij de schrijver Frédéric Mistral uit de Provence begint het Occitaans aan een wedergeboorte als literaire, geschreven taal. Hij richtte samen met enkele anderen in 1854 Félibrige op, een beweging die zich met de Occitaanse taal gaat bezig houden en ook probeert een standaardtaal samen te stellen. In de jaren 1870 stelde hij het eerste Provençaals woordenboek samen en in 1904 won hij de Nobelprijs voor literatuur voor zijn gedicht 'Mirèio' waarmee hij het Occitaans definitief tot 'cultuurtaal' verhief. Maar er zijn ook sociaal-economische drijfveren geweest, zo werd de taal door een groeiende arbeidersbeweging én door de belangengroepen van lokale wijnboeren weer opgepikt als propaganda- en strijdinstrument om zich af te zetten tegen de centrale machten in Parijs. Er komt ook weer interesse in de verdwenen cultuur van de Katharen. Vandaag is er een vrij bloeiende cultuurbeweging die zowel traditionele elementen uit de middeleeuwse cultuur oppikt als moderne uitingen van kunst en cultuur gebruikt. In het 'alternatieve' muziekcircuit maken Occitaanse muziekgroepen als Masillia Soundsystem, Fabulous Troubadors en Lou Dalfin enige furore. Er bestaan ook sterke contacten met de Catalaanse taal- en cultuurbewegingen.

In 1935 versnelde Loís Alibèrt het proces naar een geschreven standaard genaamd 'norme classique' dat al in de negentiende eeuw was aangevat (en momenteel algemeen ingang begint te vinden). In 1945 ontstond het Institut d'Estudis Occitans in

Toulouse (Tolosa) dat zich profileerde als een modern alternatief voor Félibrige. En vanaf de jaren zeventig wordt door Pèire Bèc en enkele andere 'occitanisten' opnieuw gewerkt aan een geschreven standaard gebaseerd op de 'klassieke norm' die de voornaamste dialecten probeert te verenigen, maar die standaard wordt niet door iedereen aanvaard omdat er nog steeds discussie is over de vraag of Occitaans wel één taal is. Er zijn twee stromingen wat de spelling betreft: de 'klassieke' die zich op de middeleeuwse spelling baseert en de 'Mistral' strekking die zich inspireert op de Franse orthografie. Het voornaamste verschil is dat de spelling van de klassieke strekking voor alle dialecten geldt, terwijl het systeem van Mistral de spelling aanpast aan de gesproken dialecten (vergelijkbaar met het Feller-systeem voor het Waals, zie vorig nummer van Horizontaal). Het Occitaanse woord voor 'dag' wordt in de klassieke norm overal geschreven als “jorn”, maar in de schrijfstijl van Mistral kan de spelling variëren naar bijvoorbeeld 'jou', 'joun' of 'journ', naargelang de afkomst van de schrijver. De klassieke norm staat dichter bij het Catalaans en heeft overigens ook een rol gespeeld bij de modernisering van het geschreven Portugees.

Ondanks de kleine heropleving kan het Occitaans nog steeds als een 'bedreigde taal' bezien worden. Met naar schatting een miljoen sprekers (en vermoedelijk 10 miljoen die de taal tot op zekere hoogte begrijpen) staat het Occitaans er in aantal gezien niet zo slecht voor als bijvoorbeeld het Baskisch, het Fries of het Welsh, maar de afwezigheid van een officieel statuut in onderwijs, bestuur en economie maakt het Occitaans veel zwakker op langere termijn dan de drie vernoemde. De meeste sprekers zijn van oudere generaties. De toerist die het “zuiden van Frankrijk” bezoekt zal zelden of nooit de taal horen spreken omdat men het sociaal gemarginaliseerde “patois” liever niet gebruikt in het openbaar wanneer er vreemden bij zijn. Het is pas recent dat daar enige verandering in komt. In de grote media is er een beetje aandacht, de zender France 3 zendt bijvoorbeeld nieuwsberichten in het Occitaans uit. Er bestaan ook private kleuterscholen, de 'Calandretas' (http://www.calandreta.org), die de taal aanleren. Verschillende regio's (onder andere Aquitanië) voeren een politiek die gematigd positief staat tegenover het Occitaans, door middel van ondersteuning van onderwijs en media en het plaatsen van tweetalige borden. Dankzij het internet ontstaat er, net als bij vele andere minderheidstalen, opnieuw een groeiende interesse bij nieuwe generaties, maar of dit genoeg is om de taal in leven te houden is lang niet zeker. Positief is wel dat de meerderheid van de bevolking voorstander is van meer onderwijs in de taal.

Een twee jaar geleden opgerichte organisatie is het in Toulouse gevestigde “Ostal d'Occitània” (Occitaans Huis) http://www.ostaldoccitania.net/ dat een zestigtal van de belangrijkste culturele verenigingen bijeen brengt onder de naam “Convergéncia Occitana”.

Gascons-Aranees in Catalonië

Soms is er wel eens discussie over de vraag of het Gascons wel een Occitaans dialect is, omdat deze variant sterk verschilt van de andere, maar de culturele bewegingen in de streek zelf beschouwen zichzelf over het algemeen als deel van de Occitaanse cultuur en taal. Het Gascons is de enige Occitaanse variant die sinds 1998 ook ergens een officieel statuut heeft, met name in Val d'Aran in Catalonië. Sinds het Catalaanse parlement in 2005 een nieuw autonomiestatuut goedkeurde geldt het Aranees-Occitaans zelfs als een officiële taal in heel Catalonië (en dus ook als een van de officiële talen van Spanje). Dit kwam

op vraag van de overheid van Val d'Aran zelf en het voorstel werd met grote meerderheid goedgekeurd in het Catalaanse parlement. Dit is symptomatisch voor de steeds groeiende samenwerkingsverbanden tussen Catalonië en de Occitaanstalige gemeenschap. Het is te vroeg om nu al de gevolgen van deze stap te zien, maar dat dit nieuwe statuut van groot belang zal zijn voor de inspanningen om de taal in stand te houden is wel zeker.

Karakteristieken van het Occitaans

Enkele karakteristieken waarin het Occitaans verschilt van de aangrenzende Romaanse talen zijn bijvoorbeeld het behoud van de “a” uit het Latijn zoals “mar” (zee) tegenover “mer” in Frans, de Latijnse 'oe' klank werd dan weer de 'u' zoals die in het Frans bestaat en zoals we die ook in Nederlands gebruiken. Net als in het Castilliaans/Spaans was er een verschuiving van de klank f naar h, zoals in “hilh” (zoon) dat van het Latijnse “filiu” komt (in het Frans bewaard als “fils”, in het Castilliaans als “hijo”). Occitaans heeft dan weer wel de Latijnse k-klank bewaard waar die in het Frans naar ch is verschoven: bijvoorbeeld kapeu (Provençal) en capel (Languedoc) tegenover chapeau (Frans).

Enkele voorbeelden van Occitaans:

Uit “Mirèio” van Frédéric Mistral:

Deja deforo, à la fresquiero, Mirèio, la gènto masiero,
Sus la taulo de pèiro avié mes lou bajan;
E dóu platas que treviravo Chasque ràfi deja tiravo,
A plen cuié de bouis, li favo..
E lou vièi e soun fiéu trenavon. - Bèn? vejan!

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (in “klassieke norm”):

Totei lei personas naisson liuras e egalas en dignitat e en drech. Son dotadas de rason e de consciéncia e li cau (/fau) agir entre elei amb un esperit de frairesa.

Uit Dante's “Purgatorio”, een origineel stuk Occitaans:

Tan m'abellis vostre cortes deman, qu'ieu no me puesc ni voill a vos cobrire. Ieu sui Arnaut, que plor e vau cantan; consiros vei la passada folor, e vei jausen lo joi qu'esper, denan. Ara vos prec, per aquella valor que vos guida al som de l'escalina, sovenha vos a temps de ma dolor

Het Francoprovençal of Arpitaans

In de Alpenregio rond de Mont Blanc, verspreid over Italië, Zwitserland en Frankrijk, worden een reeks dialecten gesproken die eeuwen lang taalkundigen een beetje verveelden. Deze dialecten passen noch bij de Oïl-talen noch bij de Oc-talen maar hebben wel van beide groepen kenmerken.

De term “Franco-Provençal” (met streepje) werd medio negentiende eeuw door de Italiaanse taalkundige Graziadio-Isaïa Ascoli bedacht, een weinig geïnspireerde benaming die eerder doet denken aan een mengtaal. Voordien was er geen notie van een gemeenschappelijke taalkundige identiteit. In Zwitserland werd de taal, gesproken in het westen, Romand genoemd (niet te verwarren met het Reto-Romaans!). In 1969 besliste een conventie van taalkundigen in Zwitserland de naam te veranderen naar Francoprovençal, zonder streepje, teneinde het misverstand uit de wereld te helpen dat het om een mengtaaltje zou gaan in plaats van een volwaardige aparte taal. Vanaf de jaren zeventig dook de nieuwe naam Arpitan op. De stam “arp” is de lokale variant van “alp” en komt vaak voor in de toponymie van de regio: bijvoorbeeld in de Haute-Provence (Arpasse, Arpette, Arpillon, ...), in Dauphiné (Arp, Arpion, Arpisson, ...), in Savoie (Arpettaz, Arpeyron, Arpiane, ...). Het betekent zoveel als “vlakte van de berg”. De

woordstam alp/arp is oeroud en dateert waarschijnlijk van vóór de komst van de Indo-Europese talen, ideaal dus om de taal een zeker élan te geven. De “Aliance culturéla arpitana” (zie http://www.arpitania.eu/) is een organisatie die zich bezig houdt met de promotie van de taal en tracht de term Arpitaans ingang te doen vinden.

Oorsprong en ontwikkeling

Zoals de kaart toont telt het Arpitaanse taalgebied wel een paar belangrijke steden, zoals Lyon en Genève. Wat nu als het Franssprekende deel van Zwitserland geldt was van oorsprong volledig Arpitaans of Romands. De taal ontstond, zoals alle andere Romaanse talen, uit het lokale Volkslatijn dat zich ontwikkelde in en rond de stad Lyon, ooit als “Lugdunum” het economische en politieke centrum van Gallië. De ontwikkeling van deze taal gebeurde ongeveer tegelijk en parallel met de Oc-talen, waardoor er sterke gelijkenissen zijn. Maar vanuit “Lugdunum” werd ook de verovering van het noorden van Gallië ingezet, zodat de Francoprovençaalse invloed op de vroege Oil-talen groot was. Deze historische rol van Lyon verklaart de plaats van het Arpitaans binnen de familie van de Gallo-Romaanse talen.

Het Arpitaans is een sterk gefragmenteerde taal. Doorheen de eeuwen zijn er nooit politieke of economische krachten geweest die een taalkundige eenmaking tot stand konden brengen, de Arpitaanse dialecten raakten verspreid over meerdere staten die elk hun stempel op de lokale variëteiten drukten. De talen werden wel gebruikt voor officiële aangelegenheden gedurende de middeleeuwen, maar de schrijfwijze was sterk verschillend van streek tot streek en er kwam nooit een unificatie op gang. Daarbij kwam nog dat de twee grote stedelijke centra van het taalgebied, Genève en Lyon, al vrij vroeg overschakelden op het Frans van de koning als de geschreven standaard (niettegenstaande in beide steden de bevolking nog lang het 'patois' bleef spreken).

Pas in de jaren negentig van de twintigste eeuw kwam er een initiatief om tot een algemene Arpitaanse standaard te komen, door de Zwitserse taalkundige Dominique Stich. Hij baseerde zich eerst op de orthografie van het Occitaans, maar kwam dan net als andere taalkundigen voor hem tot de vaststelling dat hij conventies en klanksystemen moest lenen uit zowel Frans als Occitaans. In 2003 bracht hij een woordenboek Frans – Francoprovençal uit op basis van de spelling die hij ORB, “orthographe de référence B” noemde (er was uiteraard eerst een ORA, de 'kladversie').

Hernieuwde interesse en obstakels

Vooral sedert de jaren zeventig is er opnieuw interesse gekomen in het “patois” van de streek. In alle drie de staten waar het Arpitaans wordt gesproken zijn cultuurorganisaties actief die tijdschriften uitgeven, festivals organiseren en muziek promoten. Daarbij wordt ook steeds vaker samengewerkt over de staatsgrenzen heen, maar ook wordt er samengewerkt met taalkundigen van verschillende universiteiten (onder meer Lyon en Grenoble). In de streek van Savoué

(Savoye) worden verschillende initiatiecursussen voor de jeugd georganiseerd op scholen maar dit maakt geen deel uit van het officieel onderwijs, wat wél het geval is in de Italiaanse regio Valle d'Aoste.

Sinds 1948 heeft de regio Valle d'Aoste een autonomiestatuut gekregen binnen Italië waardoor het een politiek kan voeren ten voordele van de streektaal. De taal heeft een officiële erkenning gekregen in Italië en een regionale wet promoot de ondersteuning van de taal en de cultuur in het onderwijs. Er zijn ook verschillende bibliotheken, theatergezelschappen en tijdschriften die zich op het gebruik van de taal toeleggen.

Wie radio-uitzendingen wil horen in de verschillende varianten van het Arpitaans kan ze beluisteren op http://www.patwe.ch/francoprovencal/spip.php?rubrique11

Desondanks de inspanningen blijft de taal achteruit gaan in aantal moedertaalsprekers, wegens gebrek aan mogelijkheden om ze door te geven aan volgende generaties. De lange afwezigheid van de taal in het onderwijs en het officiële bestuur heeft het Arpitaans voor dezelfde problemen geplaatst als heel wat andere minderheidstalen: ze biedt geen sociale en economische vooruitzichten. Met de komst van de geschreven standaard “ORB” zal er misschien gewerkt kunnen worden aan een meer uitgebreid onderwijsprogramma voor de hele regio, maar dat hangt volledig af van de aanvaarding van deze standaard en het is nog te vroeg om daar enig zicht op te hebben.

Er is geen enkel grootschalig onderzoek gedaan naar het huidige aantal sprekers. In de regio die van oudsher tot het taalgebied hoort wonen ongeveer zes miljoen mensen maar het aantal sprekers bedraagt waarschijnlijk niet meer dan 200 000, de meesten daarvan in de streek Savoye.

Kenmerken

Zoals gezegd ligt het Franco-provençaals tussen de Oïl- en de Oc-talen en draagt het van beide kenmerken.

De uitgang “er” voor de infinitief van werkwoorden te vinden in het Frans correspondeert met de uitgang “ar” in Occitaans. In het Arpitaans heeft men zowel “chantar” (zingen) als “changier” (veranderen).
Waar in het Frans de vrouwelijke vorm van bijvoeglijke naamwoorden op “-e” eindigt en in het Occitaans op “-a”, kent het Arpitaans zowel “vèrda” (groen) als “blanche” (wit).
Uit het Latijn behoudt Arpitaans, net als Occitaans, dat de eerste persoon enkelvoud wordt weergegeven door een -o: “chanto” (cfr. je chante in het Frans).
Anderzijds is de “t” in woorden als het Latijnse “Vita” in het Arpitaans, net als in het Frans, verdwenen (vie in Frans, via in Arpitaans).
Enkele voorbeelden van woorden die duidelijk verschillen van hun Franse tegenhangers (gespeld volgens de ORB-norm): “betar” voor “mettre”, “prod” voor “assez”, “trâbla” voor “table”, “modar” voor “partir”, “demârs” voor “mardi” (cfr. Occitaans dimars)
Anders dan in Frans worden de getallen 70, 80 en 90 benoemd als sèptanta, huétanta en nonanta. De meest westelijke dialecten gebruiken wel de methode van de twintigvouden (“vier twintig”), overgenomen uit het Frans.
Veel plaatsnamen in de Arpitaanse regio, zowel in Frankrijk, Italië als Zwitserland, eindigen op “-az”, “-ez”, “-ex”, “-eux”.
Ook kenmerkend aan de Arpitaanse woordenschat is de aanwezigheid van heel wat 'antieke' woorden die inmiddels uit het Frans verdwenen zijn.
Hoewel het Arpitaanse dialect van Genève zo goed als verdwenen is, is de hymne van het kanton Genève wel in deze taal opgesteld. De hymne zelf werd al geschreven in 1603 door een anonieme dichter, geïnspireerd door de godsdienstoorlogen van toen (de stad was

toen een belangrijk protestants centrum). De hymne heet “ce qu'é lainô”, de Franse versie is “ce qui est là en haut”. Je ziet hier telkens de originele regel van de zeventiende eeuw en daaronder de regel herschreven in het “ORB”.

Cé qu'è lainô, le Maitrè dé bataillé, Que se moqué et se ri dé canaillé,
Cél qu'est lé-'n-hôt, le Mêtre des batalyes, Que sè moque et sè rit des canalyes,
A bein fai vi, pè on desando nay, Qu'il étivé patron dé Genevois.
At ben fêt vér per un dessando nuet, Qu'il étéve patron des Genevouès.
Y son vegnu le doze de dessambro, Per onna nay asse naire que d'ancro;
Ils sont vegnus le doze de dècembro Per una nuet asse nêre que d'encro;
Y étivé l'an mil si san et dou, Qu'i veniron parla ou pou troi toû.
Il étéve l'an mile siéx cent et doux, Qu'ils vegnéront parlar un pou trop tout.

Tot slot

Of er nog een toekomst is weggelegd voor de Occitaanse en de Arpitaanse streektalen valt moeilijk te zeggen, aangezien er tegenstrijdige krachten aan het werk zijn. De moedertaalsprekers zijn veelal van oudere generaties en hun aantal neemt af, maar aan de andere kant is er dankzij de nieuwe communicatiemiddelen (en internet in het bijzonder) wel een groeiende interesse bij nieuwe generaties. In Occitanië zijn er al enkele jaren campagnes om aandacht en een statuut voor de taal te vragen. Er werden onder meer twee grote manifestaties georganiseerd in 2005 en 2007 waar duizenden deelnemers bij waren, waaronder ook een delegatie esperantisten (hoe kan het ook anders?).

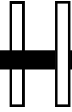
Ook dit jaar zal er weer zo'n manifestatie plaats nemen, op 24 oktober in de stad Carcassona. Meer info daarover vind je op http://manifestar.online.fr

Er zullen ook mensen van de Vlaamse Esperantobond naar toe gaan. Wil je er graag bij zijn, geef ons gerust een seintje.

Kevin De Laet

Bronvermelding:

- wikipedia in Arpitaans, Occitaans en Catalaans:
- http://oc.wikipedia.org/wiki/Occitan
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Occità
- http://frp.wikipedia.org/wiki/Arpitan
- http://pagesperso-orange.fr/christian.esteve/ocmenu.htm
- http://www.orbilat.com/Languages/Occitan/index.html
- www.eurominority.org
- www.eurolang.net
- http://www.ostaldoccitania.net/
- http://www.arpitania.eu/
- http://jf.blanc.free.fr/oc.html
- http://www.chambradoc.it/
- Brochure 'Occitan Lenga Oficiau!', Campanha d'Anaram entà l'Occitan Lenga Oficiau (2006)
- Brochure "Lingvoj en Eŭropo, statistiko kaj iomete pli" IKEL (1988)
- "Le guide multilingue des communautés d'Europe" (Fédération Européenne des Maisons de Pays, editie 2000).

Bijbel

Vorig jaar is de volledige bijbel in 13 nieuwe talen verschenen, wat het aantal volledige vertalingen op 451 brengt. Met inbegrip van de gedeeltelijke vertalingen bestaat de bijbel al in 2.479 van de ongeveer 6.900 talen. (De Tijd, 16.6.2009, www.ubs-translations.org)

Taaltest

In juli 2009 maakten de leerlingen van het zesde jaar lager onderwijs van 1000 Waalse en Brusselse scholen een taaltest (ongeveer 2/3 voor Nederlands, 1/3 voor Engels, afhankelijk van de school). Het gaat er niet om punten te verdienen, maar het is de bedoeling het kennisniveau te meten. Volgend jaar zou de test in alle scholen afgenomen worden. Het aantal „taalbadprojecten" blijft stijgen. Er zijn er nu bijna 200, meestal in Wallonië. (Le Soir, 6.5.2009))

Universiteiten: Kant in het Engels

Douwe Draaisma, hoogleraar geschiedenis van de psychologie in Groningen, klaagde in NRC-Handelsblad van 7-8 maart 2009 de idiote situatie aan dat Duitse studenten Kant in het Engels moeten lezen. (Vermeld in Nieuwsbrief CVN 2/2009; uitgebreide studie over het Engels aan de universiteiten op http://www.cvn.be/pdf/rapportengelsuniversiteiten.pdf)

Zwarte Zwaan

„Ik ben dikwijls verbaasd als ik gesprekken hoor tussen mensen uit aaneengrenzende landen, bijvoorbeeld een Turk en een Iranees, of een Libanees en een Cyprioot, in slecht Engels, met handgebaren ter ondersteuning, zoekend naar woorden..." (Nassim Nicholas Taleb, polyglot, oorspronkelijk financieel analist en nu wetenschappelijk onderzoeker, in zijn wat omstreden boek „The Black Swan")

Porsche

Ferdinand Porsche (1875-1951, de grondlegger van de automerken Porsche en Volkswagen) kreeg in 1932 van Stalin het aanbod om de Russische autoindustrie te ontwikkelen. Hij maakte een reis door Rusland en dacht ernstig na over het voorstel, maar ging er uiteindelijk niet op in. Hoofdreden was de taalbarrière: hij vreesde dat hij een dergelijk gigantisch project niet tot een goed einde zou kunnen brengen, als hij zich daar niet in zijn moedertaal kon verstaanbaar maken. (Der Spiegel, 30/2009)

Bankcrisis

„De Italiaanse banken bleven gespaard van de subprime-crisis, want er wordt daar maar weinig Engels gesproken". (De Italiaanse minister van Financiën en Economie Guilio Tremonti, geciteerd in het verslag van de Kamercommissie over de bankcrisis, stuk 1643/002)

Vertaling terwijl u typt

Communiceren met iedereen, overal in maximaal 45 talen. BabelWith.me is een eenvoudige, gratis groepchat die automatisch uw gesprek vertaalt terwijl u typt. (http://www.babelwith.me, nog niet uitgetest)

Esperanto

Titelpagina's

Op www.ipernity.com/group/kovrilo zijn al meer dan 1000 kaften van Esperanto-

boeken verzameld. Iets om ooit te koppelen aan of te verwerken in een algemene catalogus van Esperanto-uitgaven?

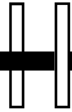
Esperanto leren kan (bijna) iedereen

In het begin van de jaren 1980 voelden de Chinese wetenschappers zich geïsoleerd wegens hun gebrek aan talenkennis. Omdat Esperanto in die periode zeer populair was in het land, deden een dertigtal leden van de Chinese Academie voor Wetenschappen het voorstel om een Esperanto-sectie op te richten. Het voorstel werd aanvaard, maar er was één probleem: niemand binnen de Academie kende Esperanto. Daarop werd Shen Chengru, die Engels, Spaans, Frans en Duits kende, aangeduid om via zelfstudie Esperanto te leren en zijn kennis aan de collega's over te dragen. Dit lukte en gedurende vijftien jaar was hij internationaal actief, publiceerde tijdschriften en organiseerde congressen. Een filmpje (vijf minuten) waaruit blijkt dat hij ook nog andere onvermoede talenten heeft, staat op http://esperanto.cri.cn/581/2009/07/04/1s99163.htm. (Interview in „Mikrofone", tijdschrift van de Chinese E-radio-uitzendingen, 25/2009; Tulio)

In Memoriam Jozef Vanbrabant

Op 18 maart 2009 overleed te Ieper Jozef Vanbrabant. Hij was te Hooglede geboren op 25 mei 1925. Hij leerde Esperanto naar aanleiding van een radio-uitzending in het midden van de jaren 1980. Gedurende enkele jaren was hij medewerker van het Esperanto-Fonds *César Vanbiervliet* in Kortrijk.

Antwerpen

Info avond:
- Woensdag 16 september om 19:30
- Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
- Informatie over het gebruik van het Esperanto en inleiding tot de taal.
- Gratis
- Info: info#fel.esperanto.be

Cursus niveau 1:
- 23 september tot 16 december 2009
- Woensdagavond van 19:30 tot 21:00
- Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
- Prijs: 44 euro. (22 euro voor studenten, 50+, werklozen)

Aansluitend kan niveau 2 gevolgd worden van 6 januari 2010 tot 24 maart 2010.

Gent

Beginnerscursus:
- Elke dinsdag vanaf oktober 2009 tot januari 2010, van 19:00 tot 21:00 uur
- Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge
- Info: bij Katja Lődör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02, gent#esperanto.be

Leuven

Infoavond met proefles
- Woensdag 30 september 2009 van 20:00 tot 22:00 uur
- cc Romaanse Poort, Brusselsestraat 63
- Gratis

Cursus voor beginners
- Dinsdagen 6 oktober tot 15 december en 5 januari tot 16 maart, telkens van 19:30 tot 22:00 uur.
- De cursus is volledig vernieuwd.
- prijs: 80.00 EUR

Snelcursus
- Zaterdag 3 en zondag 4 oktober 2009 van 9:00 tot 17:00 uur.
- Prijs: 50.00 EUR (inclusief middagmaal)
- Vooraf inschrijven verplicht:
- Overschrijven op 734-3331944-03 van Esperanto 3000 Leuven, met vermelding van spoedcursus oktober en je naam.
- Info: esperanto3000#esperanto.be of: 010 86 01 12.

Limburg (Peer)

Basiscursus Esperanto
- Van september 2009 tot juni 2010, elke donderdag behalve de laatste donderdag van de maand, van 20:00 tot 22:00 uur
- Cultureel centrum Poorthuis Zuidervest te Peer.
- Prijs: 50 Euro
- Info: henri.schutters#skynet.be

Turnhout

- Conversatiecursus; nieuwelingen welkom!
- Elke dinsdag vanaf 15 september, telkens van 9 tot 12 uur.
- Basisprijs: 36 euro (korting mogelijk)
- Dinamo, Warandestraat 42, 2300 Turnhout
- Info: 014/47 21 10

Leerboeken, woordenboeken, CD-roms:

- www.retbutiko.net
  (kies in het menu links 'Nederlands')

INTERNET:

- www.lernu.net

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto doorgaan. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan.

ANTWERPEN – Groep "Esperanto-Antwerpen"
http://esperanto-antwerpen.weebly.com/

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.15 uur. Iedereen is welkom.

Vrijdag 4 sept.: Spelavond
Vrijdag 11 sept.: Conversatieronde
Vrijdag 18 sept.: Film "doktoro Esperanto" van Mario Migliucci
Vrijdag 25 sept.: Bezoek van Norberto en Yohandra Diaz - Rodriguez, uit Sancti Spiritus, Cuba.
Vrijdag 2 okt.: Voordracht
Vrijdag 9 okt.: "De Cubaanse samenleving: een indruk van Frans Meul" - Rapport van een socio-politieke rondreis in juli 2008 geïllustreerd met toeristische beelden.
Vrijdag 16 okt.: Voordracht
Vrijdag 23 okt.: Gezelschapsspellen
Vrijdag 30 okt.: Voordracht

Meer details over het programma kan je vinden op de webpagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Of telefonisch via 03 234 34 00.

BRUGGE – Paco kaj Justeco

Zaterdag 19 september: bijeenkomst om 12:30 uur in "Bistro Burg 22", Burg 22, 8000 Brugge. Om 14:30 uur: voordracht door Yoandra en Norberto uit Kuba in het Hof van Watervliet, Burg 27, 8000 Brugge, dus juist aan de overkant van de straat. Je mag kiezen of je aan beide activiteiten deelneemt, maar in elk geval, graag een seintje vóór 10 september (voor reservatie restaurant). Info: Heidi Goes, Assebroeklaan 2, 8310 Brugge tel.: 050 675178 (na kantooruren) of Heidi.goes#gmail.com.

BRUSSEL – Esperantista Brusela Grupo
http://users.belgacom.net/EBG

Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14, helene.falk#skynet.be

GENT – La Progreso
http://www.esperanto.be/gent

Clubhuis: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.

Zaterdag 12 september: wij nemen deel aan de cultuurmarkt Gent van 13u30 tot 18u30.
Vrijdag 18 september: Cubaans echtpaar brengt een uiteenzetting over de esperanto-aktiviteiten in Cuba waar het wereldesperantocongres 2010 zal doorgaan.
Dinsdag 6 oktober: start van een nieuwe beginnerscursus.

KALMTHOUT – La Erikejo
http://users.telenet.be/La.Erikejo/Index.htm

Bijeenkomsten vinden telkens plaats telkens de **vierde** donderdag van de maand vanaf 20 uur in het Parochiecentrum van Heide (naast de kerk, vlakbij het NMBS-station *Heide)* tenzij anders vermeld.

Donderdag 24 sept.: Norberto Diaz en Yohandra Rodriguez, een esperantokoppel uit Cuba komt spreken over het volgende wereld-esperantocongres te Havana (Cuba) in 2010.
Donderdag. 22 oktober: Vakantieverhalen. Iedere aanwezige vertelt in ongeveer 10 minuten over zijn/haar vakantie. Graag foto's e.d. meebrengen.

Info: Mireille Smet-Storms op 03 666 83 19 of via Mireillestorms#hotmail.com

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
esperanto.kortrijk#esperantoland.org

Erfgoedhuis -zaal Lessius O.L. Vrouwstraat 45 Kortrijk tel. 056/27 74 24. Bijeenkomst elke vierde dinsdag van iedere maand (met uitzondering van juli en augustus). De derde dinsdag indien de vierde een feestdag is.

LEUVEN - Esperanto 3000
http://www.esperanto.be/esperanto3000

Zoals steeds gaan al onze activiteiten door in het Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63, Leuven. Voor de meest recente informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze webpagina.

Woensdag 9 september: Voordrachtavond: Dwergen rondom de zon
Woensdag 23 september: Voordrachtavond Cuba
Woensdag 30 september: info-avond over Esperanto + proefles
Weekend 3-4 oktober: Stoomcursus Esperanto
Vooraf inschrijven!
Info: Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320

Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: rogergoris#versateladsl.be

LIMBURGSE ESPERANTO-VERENIGING (LEV)
(met zetel in PEER)
http://users.skynet.be/sky53810/

NOLIMES vergadert elke eerste donderdag van de maand van 20 u. tot 22 u in Cultureel Centrum "'t Poorthuis ", Zuidervest te Peer

OOSTENDE – La Konko - Telkens om 19u
Alle activiteiten gaan door in de Vercamersschool, Northlaan 14 te Oostende.

- Cursus gevorderden door Germain Pirlot : elke maandag 14u30 - 16u30 vanaf 7 september.
Gespreksavonden voor gevorderden:
woensdag 19-21u : 9 en 23 september, 14, 28 oktober
Bestuursvergadering : woensdag 30 september om 19u30

Meer info: Marc Cuffez, 0486 362365 of marc.cuffez#telenet.be; Flory Witdoeckt, via 059 702914 of flory2#witdoeckt.be

SKOLTA Esperanto-Ligo Belgio
(Esperantosprekende scouts)

Info: Stein Hautekees rue des rèches 20 5530 Godinne e-post: post#sel-belgio.be ttt: www.sel-belgio.be

TIENEN – La Hirundo
http://home.tiscali.be/lahirundo/

De maandelijkse bijeenkomst vindt telkens plaats op de laaste maandag van de maand.

Zaterdag 19 sept.: busuitstap naar Henegouwen. Inschrijven vóór 7 september verplicht. Info: c_bullens#hotmail.com

Info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel en fax: 016/81 52 46, e-post: bert.boon#skynet.be

TURNHOUT
Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/Warande, Congoplein 1, Turnhout.

Radio-uitzendingen in het Esperanto

Op http://www.akueck.de/eodx.htm staat een volledig overzicht van de frequenties en tijdstippen van de radio-uitzendingen.

Consulteer hier een archief van radio-uitzendingen: http://radioarkivo.org/

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering

Zaterdag 19 september 2009 (Aanvang: 13 uur.)

Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen

Agendapunten:
- budget 2010
- werkplan 2010
- congres 2010
- varia

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN *Esperanto-Antwerpen,* p/a Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00, E-post: esperanto-antwerpen#esperanto.be
BRUGGE *Paco kaj justeco,* H. Goes, Assebroeklaan 2, 8310 brugge, 050/675178, Heidi.goes#gmail.com
BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, 1640 St.-Genesius-Rode, tel. 02 358 42 14, E-post: helene.falk#skynet.be
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, E-post: gent#esperanto.be
KALMTHOUT *La Erikejo,* Mireille Smet-Storms op 03 666 83 19 of via mireillestorms#hotmail.com
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30. E-post: esperanto.kortrijk#esperantoland.org
- Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto 3000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: rogergoris#versateladsl.be.
LIMBURG *Limburgse Esperantovereniging* H. Schutters, Panhovenstraat 10, 3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters#skynet.be.
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain#skynet.be.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65 (gsm)
ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK
TIENEN *La Hirundo* B. Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46, e-post: bert.boon#skynet.be.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel. + fax: 014 45 13 29. E-post:dan.vanherpe#telenet.be

Contactadressen in Nederland

ALKMAAR Bert Klijn, Klipper 119, 1721 GW Broek op Langedijk, Tel 0226-314183, esperanto.alkmaar#gmail.com
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, 7607 AL Almelo. Tel. 0546 819403.
APELDOORN: Mevr. A. Schouten, Dintel 20, 733 MC Apeldoorn. Tel. 055 5332923.
BEVERWIJK *Stelrondo* R. Moerbeek, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
DEN HELDER Marijke Lathouwers, Kruiszwin 1205, NL-1780 LE Den Helder.
DEVENTER zie **ALMELO.**
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
GRONINGEN *Esperantocentrum,* T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen, tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88, http://pingveno.nl/klubo
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* Corrie Kwantes, Marnixstraat 57, 2023 RB Haarlem, Tel 023-5276561
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
LEIDSCHENDAM-VOORBURG: M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29. E-post: marjet.erasmus#zonnet.nl
ROTTERDAM *Merkurio* P. Schuil, Park Vossendijk 331, 3192 XG Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TANEF/La Migranto Aad Demmendaal-o/d Brouw, Boekenrode 11, NL-3085 JA Rotterdam.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
VOORBURG: zie Esperantogroep LEIDSCHENDAM-VOORBURG
WIJLRE Esperantogrupo Marnolando, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM J.K. Hammer, Taxusstraat 7, 1505 AA Zaandam, Tel 075-6166931, ko.hammer#planet.nl
ZEELAND S.P. Smits, Lange Noordweg 3, 4453 RC 's-Heerenhoek, Tel 0113-351456, spsmits#hotmail.com
ZEEUWS-VLAANDEREN: Det Koning, van Speykstraat 19, 4535 BN Terneuzen, tel.: 0115 – 694 670, E-post: det#digitalplaygrounds.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33.
E-post: info#fel.esperanto.be. Internet: www.esperanto.be
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging / Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, E-post: fleja#esperanto.be.
ILEI-Belgio: Iwona Kocieba, Graaf de Fienneslaan 54, BE-2650 Edegem, iwona.kocieba#telenet.be
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Stein Hautekees, Barcène 2b, 559 Ciney, post#sel-belgio.be; http://www.sel-belgio.be
Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13.
E-post: mardelforge#brutele.be.
Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel:059 50 18 25.
Esperanto Nederland, sekretario#esperanto-nederland.nl.
Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea#inter.nl.net.

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Lode Van de Velde, Hof Van Tichelen 20/3, 2020 Antwerpen, 03/899.08.73, lodchjo#yahoo.com
Ondervoorz.: Flory Witdoeckt, Wittenonnenstraat 7, 8400 Oostende, 059/70.29.14, flory#witdoeckt.be
Penningm.: Helena Van der Steen, Turnhoutsebaan 459, 2140 Borgerhout, h.vdsteen#tiscali.be
Secretaris: Kevin De Laet, muizenstraat 5/3, 2060 antwerpen, KevinDL#hotmail.com
Bestuurslid: Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 7, 8400 Oostende, 059/70.29.14
Bestuurslid: Bart Demeyere, Albert Dyserynckstraat 28, 8200 Brugge bart.demeyere#esperanto.be
Bestuurslid: Yves Nevelsteen, Koning Albertlaan 147, 9000 Gent. Tel. 09/3307156, yves.nevelsteen#telenet.be

ISSN-0772-540 X - Tweemaandelijks tijdschrift - Afgiftekantoor Antwerpen X

